

1. LIIKUNTAPAIKKASUUNNITTELUN TAVOITTEET

Liikuntapaikkasuunnitelman tavoitteena on ohjata liikuntaympäristön kehittämistä Pälkäneellä 2021 - 2024. Suunnitelmassa keskitytään nykyisten liikuntapaikkojen peruskorjaus- ja perusparannustarpeisiin sekä uusien liikuntapaikkojen rakentamistarpeeseen. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja viimeistään suunnitelmakauden lopussa

Liikuntapaikkasuunnitelman tavoitteena on turvata:

- nykyisten liikuntapaikkojen asianmukainen peruskorjaaminen ja –parantaminen
- arkiliikunnan helposti mahdollistavien lähiliikuntapaikkojen toteuttaminen ja kunnossapito
- monipuolisesti eri käyttäjäryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen helppo saavutettavuus
- monipuolinen yhteistyö liikuntapaikkasuunnittelussa ja -rakentamisessa sekä maankäytön suunnittelussa
- liikuntapaikkojen elinkaariajattelun toteutuminen (mm. liikuntapaikkojen muunneltavuus, energiatehokkuus sekä rakentamis-, käyttö- ja kunnossapitokustannusten huomioon ottaminen)

Liikuntalaissa määritellään, että kunnan tulee luoda edellytyksiä asukkaidensa liikunnan harrastamiselle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät. Liikuntalain tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Liikuntapalvelut ovat tärkeä osa ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Kunnan on reagoitava tarpeellisella tavalla ympäristössään tapahtuviin muutoksiin. Liikuntasuunnittelun tavoitteiden tulee perustua väestön liikuntatottumuksiin ja liikuntaolosuhteisiin liittyviin tarpeisiin.

Liikuntaympäristö muodostuu kaikista liikkumiseen soveltuvista paikoista, alueista ja tiloista. Varsinaisia liikuntapaikkoja ovat perinteisesti olleet mm. uimapaikat, liikuntasalit ja erilaiset pelikentät. Näiden lisäksi on olemassa liikuntaan säännöllisesti käytettäviä paikkoja, joita ei pidetä varsinaisina liikuntapaikkoina, mutta joilla on päivittäisen liikunnan harrastamisen kannalta huomattava merkitys. Tällaisia ovat esimerkiksi ulkoilualueet ja muut viheralueet, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät, asuntojen piha-alueet sekä koulujen pihat.

1.1. Liikunnallista elämäntapaa edistävä ympäristö

Yksi kunnan liikuntapolitiikan tavoitteista on aikaansaada liikunnallista elämäntapaa edistävä arkiympäristö. Asuinympäristön ja päivittäisen toimintaympäristön yhteydessä tulisi asukkaiden käytössä olla keskeiset liikunta- ja ulkoilupalvelut kuten kävely- ja pyörätiet, leikki- ja liikuntapuistot, kuntoradat ja –ladut, ulkoilureitit ja pienpallokentät. Tavoitteena on, että liikunnan lähipalveluita tarjotaan siellä, missä ihmiset asuvat tai muuten viettävät valtaosan vapaa-ajastaan. Liikuntapaikkasuunnittelun pääpaino on pyrittävä pitämään liikunnan lähi- ja alueellisten palveluiden suunnittelussa. Tällä tavoin voidaan tukea mm. terveyttä edistävän liikunnan harrastamista. Arkiliikunnan mahdollistava ympäristö houkuttelee asukkaita liikkumaan terveytensä kannalta riittävästi. Uusien liikuntapaikkojen sijoittumiseen ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat mm. liikuntapaikkojen tarve (harrastajat, käyttöaste, käyttöikä), tarvittavien maa-alueiden saatavuus (omistus, kaavatilanne), sijainti, ympäristöolosuhteet (maaperä, pinnanmuodot, pohjavesi, suojeluvaukset, asutus jne.), investointi- ja käyttökustannukset sekä rahoitusmahdollisuudet.

1.2 Yhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia

Helposti liikkumisen mahdollistava ympäristön suunnittelu edellyttää eri tahojen välistä yhteistyötä. Poikkihallinnollinen yhteistyö on välttämätöntä, koska liikuntapalveluiden ohella liikuntaympäristön kehittämisestä vastaa myös tekninen toimiala. Poikkihallinnollisen yhteistyön lisäksi liikuntaympäristön kehittäminen edellyttää myös asukkaiden,

liikuntajärjestöjen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden, lähikuntien sekä valtionhallinnon kanssa tehtävää yhteistyötä. Seudullinen yhteistyö on tärkeää erityisesti laajaa väestöpohjaa edellyttävien palveluiden, erityispalveluiden sekä erilaisten ulkoilureittien suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa.

1.3 Liikuntapaikkojen elinkaari

Liikuntapaikkojen elinkaarella viitataan sekä liikuntapaikan muunneltavuuteen väestön tarpeiden muuttuessa että rakentamistalouteen liittyviin asioihin. Aukkaiden muuttuvat tarpeet ja toiveet luovat haasteita palveluiden tarjonnalle. Eri lajien harrastajilla ja väestön eri ikäryhmillä on erilaiset odotukset ja vaatimukset liikuntapaikkarakentamiselle. Rakentamispäätöksiä tehtäessä on pelkkien rakennuskustannusten lisäksi arvioitava koko elinkaaren aikaiset kustannukset. Liikuntapaikkojen elinkaariajattelun lähtökohtana on, että liikuntapaikkainvestointien lisäksi selvitetään liikuntapaikkojen ylläpitokustannukset sekä tulevat muutokset liikuntapaikassa ja kustannuksissa. Liikuntapaikan saavutettavuus, käyttöturvallisuus, toiminnallinen muunneltavuus, energiatehokkuus, rakenteiden pitkäikäisyys sekä suunnitelmallinen huolto ja ylläpito tukevat monipuolisten liikuntapalvelujen taloudellista tarjontaa.

2. LIKUNNAN PALVELUVERKON NYKYTILA JA TULEVAISUUDEN LINJAUKSIA

Kouluverkkoa uudistettaessa on otettava huomioon liikuntatilojen vaikutukset liikuntatilojen vapaa-ajan käytölle. Koulujen liikuntatilojen suunnittelussa on tärkeää arvioida koulutoiminnan tarpeiden ohella vapaa-aikatoiminnan alueelliset tarpeet. Sama pätee myös päivähoitoverkon suhteen. Lähipalvelut tukevat erityisesti omaehtoista liikunnan harrastamista. Lähiliikuntapaikat ovat ”lasten ja nuorten liikuntaan sekä yleiseen kunto- ja terveystuokuntaan tarkoitettuja liikuntapaikkoja, jotka sijaitsevat asuinalueella tai niiden välittömässä läheisyydessä. Lähiliikuntapaikoille on ominaista hyvä saavutettavuus, monikäyttöisyys, ympärivuotisuus, varustelun yksinkertaisuus, turvallisuus, kestävyys ja ympäristöystävällisyys. Paikat ovat pääosin kaikkien liikunnan harrastajien vapaassa käytössä ja maksuttomia. Pälkäneen mittakaavassa kylien keskuksia eli kouluja tulisi käsitellä lähiliikuntapaikkoina ja kehittää niitä siihen suuntaan. Nykyistä liikuntapalveluverkkoa on toki kehitettävä, mutta ensiarvoisen tärkeintä on turvata jo olemassa olevien liikuntapaikkojen kunnossapito peruskorjauksilla ja huolellisella hoidolla. Tavoitteena on kehittää hyvin kunnossapidettyä kuntalaisia palveleva liikunnan palveluverkko kuntalaisten liikuntaedellytysten turvaamiseksi.

2.1. Kunnan omistamien tai hallinnoimien liikuntapaikkojen nykytila

Ulkokentät

Pälkäneellä on hiekkakenttiä ja jääalueita riittävästi, ja alueellisestikin katsoen kattavuus on erittäin hyvä. Koulujen yhteydessä olevien hiekkakenttien vuosittaiseen kunnossapitoon ei kuitenkaan ole ollut riittävästi aikaa ja henkilöstövoimavaroja. Ulkokenttien säännölliseen hoitoon ja peruskorjaukseen on edelleenkin varauduttava tulevaisuudessa. Myös ostopalveluihin on löydettävä lisää tekijöitä. Ulkoajaiden laadukkaaseen päivittäiseen kunnossapitoon on kiinnitettävä enemmän huomiota ja edelleen aktivoitava kolmannen sektorin toimijoita vähintään nykyisen tason ylläpitämiseksi. Haanloukkaan tekojäää pidetään käyttökunnossa noin 4 kuukauden ajan ja hoitotaso säilytetään nykyisellä tasolla. Nurmikenttien käyttöasteet eivät ole tällä erityisen korkeita, joten niiden kunto on säilynyt hyvänä. Ylläpitoa jatketaan nykyisellä tasolla.

Urheilukentät

Onkkaalan urheilukenttä

Kenttä on peruskorjattu v. 1992, jonka jälkeen suorituspaikkoja on ylläpidetty säännöllisellä hoidolla. Kentän peruskorjaustarve on kuitenkin ajankohtainen suunnitelmakaudella 2025-2028. Peruskorjauksen suunnitelmat toteutetaan suunnitelmakaudella 2021-2024.

Luopioisten urheilukenttä

Kenttä on peruskorjattu vuonna 2000, jonka jälkeen suorituspaikkoja on ylläpidetty suhteellisen vähäisellä hoitotasolla. Kentän peruskorjausta tehdään suunnitelmakaudella käyttötalouden puitteissa.

Aitoon urheilukenttä

Kenttä on peruskorjattu 2005, mutta kunto on heikentynyt nopeasti vähäisen käytön ja hoidon vuoksi. Kenttää on parannettu kesällä 2012. Hoitotasoa nostetaan nykyisestä ja pyritään parantamaan suorituspaikkojen kuntoa.

Pallokentät ja jääkiekkokaukalot

Pienempien pallokenttien ja jääkiekkokaukalojen/-alueiden käyttö on jonkin verran vähentynyt, mutta niiden ylläpitoa jatketaan ns. perustasolla

Sisäliikuntatilat

Liikuntahallit

- Kostia Areena on valmistunut v. 2018 ja korjaustarpeita ei ole näköpiirissä.
- Luopioisten liikuntahallin lattia on uusittu v. 2020. Hallin kunto on tämän jälkeen hyvä.

Koulujen liikuntasalit

Koulujen yhteydessä olevat liikuntasalit ovat koulutoimen hallinnassa. Koulujen liikuntasaleja on käytössä seuraavasti: yhteiskoulu, Kostian koulu ja Aitoon koulu. Liikuntasalien kunto vaihtelee tyydyttävän ja hyvän välillä. Salmentaan liikuntatila on valmistunut 2008 ja kunto on hyvä. Liikuntasalien parannustarpeita suunnitellaan yhteistyössä koulun, iltakäyttäjien teknisen ja liikuntapalvelujen välillä.

Muut sisäliikuntatilat

Kostia Areenan kuntosali

Kuntosalilaitteiden uusiminen tulee ajankohtaiseksi suunnitelmakaudella 2025-2028.

Luopioisten liikuntahallin kuntosali

Kuntosalilaitteiden uusiminen tulee ajankohtaiseksi suunnitelmakaudelle 2025-2028

Uimarannat

Kunnan uimarantojen ylläpitovastuu kuuluu teknisille palveluille, mutta liikuntapalvelut on mukana rantojen kehittämissuunnittelussa.

Pakanranta (EU-ranta)

Ranta sijaitsee Onkkaalan keskustassa. Alueella sijaitsee lasten leikkipaikka, rantalentopallokenttä, pukukopppeja ja wc-tilat. Pakanrannan alueen reitistön kehittämiseen haetaan hankerahoitusta v. 2021. Suunnittelua ja ylläpitoa tehdään yhteistyössä teknisen toimen kanssa.

Kirkonkylän uimaranta (EU-ranta)

Ranta sijaitsee Luopioisten keskustassa. Alueen kunto on hyvä. Rannan varustelutasoa parannetaan suunnitelmakaudella 2021-2024.

Aitoon Kankahuvien uimaranta

Ranta on hyvässä kunnossa. Alueella on uusi huoltorakennus ja beachvolley -kenttä. Lahdenpohjukan rehevyys vaikeuttaa hiekoitetun uimarannan ylläpitämistä. Venesataman

ylläpidosta vastaa tekninen toimi. Lisäksi kunnan omistuksessa on pienempiä uimapaikkoja, mutta niiden ylläpidosta vastaavat kyläyhdistykset.

Harjutuulen palvelukeskuksen allasosasto

Allasosaston toiminta on päätynyt toistaiseksi keväällä 2020. Tilan allaslaitteiden tekniikka on vanhentunutta ja koko allasosasto vaatisi mittavaa peruskorjausta. Harjutuulen liikuntasalia käytetään edelleen ryhmäliikuntatunneilla. Kuntoutusosaston käyttömahdollisuudet on selvitettävä samalla kun koko Harjutuulen kiinteistön jatkokäyttöä suunnitellaan.

Kuntoradat ja ulkoilualueet

Syrjänharjun kuntorata

Kuntorata on valaistu ja pituudeltaan 6,2 kilometriä. Reitti on peruskorjattu vuoden 2019 aikana. Reittien kunto on peruskorjauksen jälkeen hyvä. Reitti kulkee pääosin kunnan ja seurakunnan omistamalla maa-alueella. Reitin pysyvyyden varmistamiseksi olisi käynnistettävä reittitoimitus lähivuosina.

Aitoon kuntorata

Kuntorata on valaistu ja pituudeltaan 2,4 kilometriä. Kuntorata on peruskorjattu 2017. Reitin kunto on hyvä.

Luopioisten kirkonkylän kuntorata ja liikuntapuisto

Kuntorata on valaistu ja pituudeltaan 1,2 kilometriä. Kuntorata on kunnostettu vuonna 2017. Reitin kunto on hyvä. Alueella on myös 12 väyläinen frisbeegolf-rata ja merkatut maastopyöräreitit.

Sappeen-Laipanmaan retkeilyreitit

Kunta ylläpitää reitistöä yhteistyössä Kangasalan kaupungin kanssa. Reitin pituus on noin 30 kilometriä. Reittien rakenteiden (pitkospuut ja sillat) ja opasteiden uusimiseksi haetaan hankerahoitusta vuodelle 2021. Pienempiin ylläpitotarpeisiin haetaan avustusta Pirkanmaan Virkistysalueyhdistykseltä.

Syrjänharjun maisemaportaat

Talousarvion investointiosaan on varattu vuodelle 2021 määräraha hankkeen toteuttamiseen. Selvitetään yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa ja mahdollisuutta hakea avustusta hankkeeseen.

Pälkäne-Mallavesi melontareitti

Melontareitin valmistaminen vuoden 2021 aikana Mallavesi - Kostiavirta – Pälkänevesi ja mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa Pintele - Kyllönjoki -alueelle. Laaditaan reitille kartta ja varustetaan rantautumispaikat.

Hiihtoladut

Hiihtolatuja hoidetaan kaikilla valaistuilla kuntoradoilla (Syrjänharju, Aitoo ja kirkonkylä) ja lisäksi eri puolilla kuntaa on maastohiihtolatuja. Olosuhteiden salliessa käytössä on myös jäälatuja, joiden ylläpito painottuu loppupalveen. Nykyistä latuverkostoa ei ole tarvetta laajentaa. Valtaosa maastohiihtoladuista hoidetaan ostopalveluina.

Muut liikuntapaikat

Haanloukkaan tenniskenttä/tekojäärata

Liikuntapaikka on peruskorjattu vuonna 2006-2008 ja kenttäalueen yleiskunto on hyvä, mutta valaistuksen sekä pukeutumistilojen kunto tyydyttävä. Varaudutaan investoinneissa näiden kohentamiseen.

Kirkonkylän tenniskenttä

Kenttää ylläpidetään osin vapaaehtoisvoimin. Kentän kunto on hyvä.

Kirkonkylän lähiliikuntapaikka

Lähiliikuntapaikka on rakennettu vuonna 2009. Alueen suorituspaikkojen kunto on pääosin hyvä, mutta talvikauden jäänhoito on haastavaa kentän päällysteen huonon kunnon vuoksi.

Onkkaalan lähiliikuntapaikka/toimintapuisto

Lähiliikuntapaikka on valmistunut vuonna 2018 ja kunto on hyvä.

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Nykyistä palveluverkkoa on kehitettävä jo olemassa olevien liikuntapaikkojen peruskorjauksen ja –parantamisen myötä. Osa palveluista on syytä jatkossakin hankkia ostopalveluna, lähipalveluna, kyliltä, mutta keskustan hoito ja valvontavastuu tulisi olla kunnalla itsellään. Tämä on perusteltua mm. palvelujen järjestämisen (hoidon ja valvonnan yhdistäminen) ja niiden kustannusten kannalta.

Väestön ikärakenteen muutos on otettava huomioon niin liikuntaolosuhteiden luomisessa, tilavuorojen jaossa kuin ohjatun toiminnan edellytysten luomisessa. Yhteistyö, tiedotus (kaikkien tahojen tarjoamien palveluiden, erityisryhmien liikuntakalenteri ym.) ja koordinointi eri toimijoiden välillä niukkojen resurssien puitteissa korostuu.

Tavoitteena on kehittää paremmin kuntalaisia palveleva liikunnan palveluverkko turvaamalla liikunnan harrastamisen edellytykset. Osaltaan tätä tavoitetta palvelevat investointiohjelmassa esitetyt liikuntapaikat ja niihin liittyvät hankinnat. Yhtenä harrastusaktiivisuuteen vaikuttavana tekijänä liikuntatilojen käytölle ovat niiden taksat. Tällä hetkellä taksat ovat varsin kohtuulliset. Jatkossa on pyrittävä pitämään huolta, ettei näihin tulisi olennaisia korotuksia. Lisäksi tilojen mahdollisimman tehokas käyttöaste tulee varmistaa suunnitelmallisella tilojen jaolla eri käyttäjäryhmille.

Liikuntapaikkaverkostoa Pälkäneen kunnan alueella voidaan pitää varsin kattavana. Keskeistä on tämän verkoston kunnossapidon turvaaminen, mutta myös uusien kohteiden rakentaminen. Uusien liikuntapaikkojen suunnittelussa on tarkasti arvioitava, että kohteet palvelevat mahdollisimman suurta joukkoa ja ne ovat helposti saavutettavissa.

3.1 Strategiset pääteemat liikuntaolosuhteisen edistämiseksi

- Kunnan johto tiedostaa liikunnan merkityksen kuntalaisten terveydelle ja hyvinvoinnille ja osallisuudelle
- Liikunnan edistäminen on kunnan keskeinen strateginen valinta ja vetovoimatekijä
- Liikunnan edistäminen on osa laajempaa terveyden edistämistä kaikissa ikäluokissa
- Kunnan eri toimialojen rooli liikunnan edistämässä on sovittu ja toimialojen johto sitoutuu omalta osaltaan edistämään liikuntaa
- Kunnassa on eri toimialojen, kansalaistoiminnan ja muiden toimijoiden kanssa yhdessä organisoitu liikuntatoimen koordinoima yhteistyömalli
- Kunnan oma liikunnanohjaus ja muu palvelutarjonta on suunniteltu niin, että se yhdessä

urheiluseurojen, liikuntayritysten ja muiden toimijoiden kanssa muodostaa toimivan kokonaisuuden

- Kunta tukee liikunta- ja urheiluseurojen sekä muiden liikuntaa edistävien yhdistysten työtä myöntämällä avustuksia niiden toimintaan
- Kunnan liikuntapaikkarakentamisessa merkittävä osa kohdistetaan hankkeisiin, jotka palvelevat terveyttä edistävää liikuntaa ja mahdollisimman monen kuntalaisen liikunnanharrastusta, unohtamatta tavoitteellisempaa liikkumista
- Alueiden suunnittelussa otetaan huomioon arki- ja lähiliikuntapaikat sekä niiden helppo saavutettavuus
- Kevyen liikenteen väylien suunnittelussa, toteutuksessa ja hoidossa mahdollistetaan väylien käyttö myös liikunnan harrastamisessa
- Päiväkodeissa on asianmukaiset liikuntatilat ja -välineet ja liikuntaan innostavat turvalliset piha-alueet
- Koulujen piha-alueet ja niiden lähiympäristö innostavat lapsia ja nuoria liikkumaan koulupäivän aikana ja ne ovat joustavasti kuntalaisten käytössä myös iltaisin ja viikonloppuisin
- Laitosten ja palvelutalojen ympäristö on aktivoiva, turvallinen ja itsenäistä liikkumista suosiva
- Kaavoituksessa tulee tehdä riittävät ja alueellisesti kattavat varaukset liikkumista edellyttävistä kulkuväylistä ja liikuntapaikoista
- Liikunnan viranhaltijoiden ja liikunnasta vastaavan toimielimen sekä liikuntajärjestöjen näkemykset otetaan huomioon, kun tekniset palvelut suunnittelevat, kehittävät ja ylläpitävät kuntalaisten elinympäristöä yhteistyössä eri tahojen kanssa